

Remissyttrande

Malmö universitet har beretts tillfälle att lämna synpunkter på promemorian *Skärpta straff för knivbrott* (Ju2021/01955). Remissen har fördelats för handläggning till Institutionen för kriminologi.

Malmö universitet tillstyrker i huvudsak förslagen i promemorian men lämnar vissa synpunkter enligt nedan.

Kommentarer

Det framstår som rimligt att straffskalorna för brott mot lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, mot den bakgrund som ges i promemorian, setts över och föreslås höjas. Möjligen kan höjningarna, vilka innebär en dubbling av straffmaximum för såväl brott av normalgraden som för grovt brott, ses som väl drastiska. Detta torde kunna motiveras dels av den långa tid som förflutit sedan senaste ändring gjordes, dels med anledning av de straffskärpningar för andra vapenbrott som genomförts tidigare i enlighet med kraven på proportionalitet och ekvivalens vid utformning av straffskalorna.

Malmö universitet välkomnar att det, i likhet med åtskilliga straffbestämmelser i brottsbalken (1962:700), införs ett antal omständigheter att särskilt beakta vid bedömning om brottet är att anse som grovt. Dessa är, åtminstone delvis, i linje med rättspraxis på området. Vad gäller den föreslagna första punkten, att föremålet innehafts i ett sammanhang där det kan befaras komma till användning vid brottsliga angrepp i ett antal situationer, kan dock anmärkas att inte endast platser som av trygghetsskäl anses särskilt skyddsvärda omfattas utan även vad som kallas en brottsutsatt plats. Vad som närmare ska förstås med detta preciseras bara delvis och är till sin omfattning så vidsträckt att ett mycket stort antal platser torde omfattas. I promemorian anges, utan att närmare definieras, exempelvis "platser där kriminell verksamhet bedrivs" (s. 14) vilket

Postadress

Malmö universitet
Fakulteten för hälsa och samhälle

Besöksadress

Jan Waldenströms gata 25

Telefon

040-6657000

Fax

E-post

anna-karin.ivert@mau.se

Webb

www.mau.se

föranleder en undran om brott inte kan begås överallt och att den första punkten i sådana fall alltid skulle vara tillämplig. Det blir således i praktiken en definitionsfråga vad som ska anses som en brottsutsatt plats vilket inte är tillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Betydligt lättare är att definiera särskilt skyddsvärda platser och därmed utgå från potentiella brottsoffers situation.

Det kan vidare konstateras att knivar har ett långt mer omfattande legalt användningsområde än andra vapen och att det därför är av vikt, inte minst utifrån legalitetsprincipens krav på förutsebarhet, att det straffbara området är tillräckligt tydligt avgränsat. Högsta domstolen har i ett avgörande (NJA 2016 s. 30) fastslagit ett antal exempel på när ett innehav av kniv kan anses befogat (se fallet kommenterat i JT 2016/17 nr 1 s. 119-123). I promemorian anges att kniv är det vapen som oftast används vid dödligt våld. Det framgår dock inte tydligt där, eller i den återopade Brå-rapporten (2019:6), i vilken utsträckning dessa mord och dråp begåtts i samband med våld på allmän plats eller i exempelvis hemmiljö. Det går därför inte att dra några slutsatser kring om i vilken utsträckning det dödliga knivvåldet berott på ett illegalt innehav av kniv eller ej.

Slutligen bör även promemorians förslag att allvarligare brott mot knivlagen bör utgöra artbrott kommenteras. Brottets eller brottslighetens art är ett inom (straff)rättsvetenskapen mycket omdiskuterat – och bitvis starkt ifrågasatt – institut (för en förhållandevis ny, kritisk granskning med kommentarer av åtskilliga avgöranden från Högsta domstolen se Martin Borgeke, Brottets art – en svulst i påföljdssystemet, i Festskrift till Stefan Lindskog, Jure, 2018, s. 63-85). Att genom förverkligande av promemorians förslag ytterligare bidra till den osäkerhet som artbrottsinstitutet anses medföra kan därför ifrågasättas.

I övrigt har Malmö universitet inga synpunkter på förslaget.

Enligt delegation

Anna-Karin Ivert, prefekt
efter föredragning av universitetslektor Andreas Anderberg